

EL MÍTING DE LA LLIBERTAT

RAIMON OBIOLS

Aquest aniversari no és simplement una ocasió commemorativa. Tampoc per un simple balanç retrospectiu, *ad usum delphini*. No és « *el camí dels morts* », per usar el títol d'un bell llibre de records del nostre Xavier Amorós, allò que ens interessa en primer lloc, sinó el camí dels vius. És a dir, què hi ha de viu en aquella història, en aquell projecte.

La nostra idea és que el procés constituent i polític del "*Mítting de la llibertat*" és viu i fecund. No sols perquè la memòria dels qui ens han deixat segueix viva entre nosaltres, o pel fet que per molts dels qui van participar en aquella experiència la vida política no ha acabat. (Quasi, potser es dirà. I evidentment- aquest almenys és el meu cas - no tenim uns altres trenta anys de vida activa al davant. Però això, de fet, té ben poca importància pels no directament afectats).

Més important és, per tots nosaltres, constatar que es tracta d'un projecte que segueix fent el seu curs. Que el camí dels vius prossegueix, va en la mateixa direcció, apunta a les mateixes fites.

Aquest camí venia d'abans, de molt abans, d'allò que el procés constituent del Blaugrana obrí públicament. S'ha projectat fins el present, com és avui perfectament visible, i volem que es projecti cap el futur. Per això, aquesta és una bona ocasió per fer un balanç d'una època de la nostra vida política col·lectiva, pensant no únicament en el passat, sinó principalment en els anys a venir. Voldria en aquest sentit fer tres comentaris.

1. El conjunt d'idees i d'experiències del socialisme català (a la vegada un bagatge pràctic, històric, emocional, i un projecte polític de llarga durada) mostrà en aquell període, amb una gran força, la seva fecunditat. Insisteixo en un fet: en el procés constituent i unitari del socialisme català d'aquell període, el motor no foren la invenció o la recuperació d'unes sigles, ni un lideratge concret, ni un càlcul polític a curt termini, ni una ambició de poder personal o de grup.

La gran energia d'aquell procés, allò que veiem retrospectivament en les imatges efervescentes del Blaugrana, procedia alhora d'un bagatge i d'un projecte, amb una dimensió àmpliament col·lectiva. Allò que podríem denominar el "*principi energètic*" del socialisme mostrava la seva força, després de travessar un període terrible i mostrava ser encara útil pels valors generals (de llibertat, d'igualtat, de solidaritat, d'entesa federal entre els pobles) que havia contribuït a formular, representar i defensar en el nostre país.

Ni la barbàrie de la guerra, ni la devastació política, civil i cultural de la postguerra. ni la perllongada dictadura, pogueren estroncar la capacitat de "*nous començaments*" del socialisme, per usar la lúcida expressió de Willy Brandt.

Jo penso que si aquesta capacitat va poder afirmar-se amb tanta força en aquella etapa (malgrat les enormes dificultats de les dècades anteriors, amb les confrontacions i deformacions sectàries i violentes que una història despietada havia produït), no és fer prova de voluntarisme afirmar que segueix avui viva i fecunda, i que és capaç de fer front als problemes del futur que tenim al davant.

El caràcter obert, col·lectiu, participatiu, del procés que el Blaugrana recollia del procés de Convergència Socialista de Catalunya i projectava públicament endavant fou formidable. Fou un procés intergeneracional i d'amples fronteres socials i culturals que apuntava a la constitució de l'actual PSC. Els i les protagonistes foren múltiples i variats i no és possible esmentar-los a tots: treballadors de l'UGT i d'altres organitzacions sindicals, vells militants i resistents del MSC, del POUM, de la USC, de la Federació catalana del PSOE, del FOC (els Casablanca, Alberich, Portela, Fernández Jurado, Nuet, Ramos, López Vecino, Urenda i tants i tantes altres); però també fundadors de la Unió de Pagesos, que heretava la trajectòria de la Unió de Rabassaires (com en Pep Jai i un magnífic grup de quadres agraris); també activistes del moviment veïnal i de les assemblees democràtiques locals; també joves estudiants i professors universitaris; mestres (amb la figura emblemàtica de Marta Mata, fundadora de Rosa Sensat i impulsora del moviment de renovació pedagògica); professionals, notaris, periodistes; escriptors i poetes (de Maria Aurèlia Capmany a José Agustín Goytisolo); pintors i crítics d'art; gent del

teatre i de la cançó, del cinema i de la música com el principal referent del moviment coral, director de la Sant Jordi (Oriol Martorell). I també dirigents feministes; també dels moviments gais emergents. Sense oblidar vells dirigents d'Esquerra i amics personals del president Companys (Andreu Abelló, Casanelles), o estrets col·laboradors del president Tarradellas, aleshores encara exiliat (Romà Planas, Quico Vila-Abadal) i àdhuc la gent d'Estat Català que des de l'exili s'havien incorporat a la clandestinitat (... l'agost de 1940!) per crear el FNC (Joan Cornudella, Josep Munté). Afegim-hi un ampli moviment d'Independents pel socialisme (entre ells l'Alexandre Cirici), o de cristians dels CpS i fins i tot algun caputxí de Sarrià (Jordi Llimona), o la presència activa de militars de la UMD (Juli Busquets)... Només són alguns noms, a tall d'exemple, d'entre els que ja no hi son; obviant naturalment la gran majoria que, per sort, continua plenament activa.

És possible, en aquest procés de confluència tan plural i diversa, parlar de "*dues ànimes*" contraposades del socialisme català?

Evidentment, aquells homes i dones, per la seva biografia, eren catalans d'origen i catalans de destí: parlaven en català i en castellà. Però parlaven i pensaven, sobretot, en socialista. Aquesta era l'ànima, si es pot usar l'expressió, que els aplegava, i que segueix ben viva.

El procés tenia una definició socialista, i aquesta aparent obvietat no hauria de tractar-se expeditivament com si es tractés d'una etiqueta o d'un imperatiu retòric de col·locació en el terreny del combat polític. Era un procés amb un esperit clar, que s'expressava amb una modernitat d'estils, de mètodes i àdhuc d'estètica que no ha perdut amb els anys (si mireu els cartells i publicacions de l'època, dels uns i dels altres, sabreu de què parlo).

Allò no fou una operació política: no era la invenció d'una sigla al voltant d'un dirigent o d'un petit grup, ni una refundació (d'aquestes n'he vist molt poques de reeixides, potser cap): era un moviment real inspirat en les idees socialistes, un molt ample procés col·lectiu de replantejament d'un projecte general, històric, d'un socialisme sense adjectius, substancialment democràtic, sense dogmatismes identitaris, sense patriotismes organitzatius; capaç de

reinventar, en una nova situació general, els seus nous començaments; aglutinant activament, d'aquesta manera, els seus nous descendents.

Aquests no eren votants, no eren simpatitzants: eren subjectes constituents d'un gran instrument organitzador de la democràcia, un gran partit democràtic que sorgia en la llibertat retrobada, amb discussions substancials en tots els seus àmbits, amb processos ben organitzats de decisió col·lectiva, amb un pluralisme ordenat al voltant del projecte comú..

En aquest procés, la força que venia del passat tenia una importància immensa. D'una manera absolutament espontània, gent del públic exhibia pancartes amb referents plurals però inequívocs: Ferrer i Guàrdia, el Noi del Sucre, Peiró, Campalans, Nin, Rovira... Tothom tenia consciència que no es tractava de fer un foc d'artifici o d'il·luminar un arbre nadalenc. D'intents d'aquests, en aquells anys de la transició, n'hi hagué en abundància. Però els focs artificials s'acaben, i els arbrets sense arrels acaben a les deixalles.

Amb sòlides arrels en el passat, doncs, i amb una àmplia projecció en el present, allò que el procés del Blaugrana posava de manifest és que el socialisme català disputava amb molta força el terreny a la dreta no sols en el terreny de la futura competició electoral sinó, més fonamentalment, en el de la hegemonia democràtica d'un projecte general.

2. *"Guanyem la llibertat" i "Vindrà aquell dia que el treball vencerà"* foren els dos lemes del Blaugrana. La dreta hi llegia (i tenia raó) un negar-se dels socialistes a la llibertat desregulada i decisiva del diner, un negar-se a la llibertat prevalent dels més forts, dels més rics. El repte que plantejaven els socialistes i les socialistes era la consecució de la llibertat de tots els ciutadans i ciutadanes, en particular dels de baix, competint democràticament en condicions d'igualtat. Allò que inquietà més a la dreta és el fet que el missatge més potent del procés que es posava de manifest en el Blaugrana era el d'un combat contra la oligarquització del poder. El missatge era el mateix que escrivia aquell mateix any, 1975, Norberto Bobbio: *"L'essència de la democràcia és l'igualitarisme"*.

És això, exactament, el que més esperances i expectatives aixecà en el nostre camp: la seva crida a una participació activa i decisiva dels ciutadans i ciutadanes. "*Nosaltres, treballadors, homes i dones de Catalunya, constituïm el PSC*" es llegeix en el cartell que després del Blaugrana fou difós arreu de Catalunya. El subjecte constituent era col·lectiu, treballant de baix a dalt i no a l'inrevés, amb una concepció participativa que enllaçava amb la línia no estroncada d'un moviment social català sempre desconfiat envers les derives estatalistes i burocràtiques, sempre impregnat de valors societaris, igualitaris i federatius.

Un repte d'aquestes dimensions no podia deixar de ser atacat durament per la dreta. Ho feren des del primer moment, amb la màxima virulència. Des de les organitzacions patronals, des de la premsa controlada per la gent de diners, des de les opcions nacionalistes instrumentals d'una burgesia guepardesca que es descobria de sobte una ànima patriòtica i que trobà ràpidament en el pujolisme l'instrument més creïble i adequat pels seus interessos en les noves circumstàncies. Començaren aleshores (molt abans, cal recordar-ho, del Pacte d'abril i de la constitució de l'actual PSC) els atacs i les caricatures interessades. Es començà a parlar, l'endemà mateix de l'acte del Blaugrana, de les dues ànimes irremediablement confrontades del socialisme català, començaren a expedir-se patents de catalanisme i començà a parlar-se de "*sucursalisme*", s'inventà el mite dels "*nois de Sant Gervasi*", es denuncià el perillós "*arcaisme*" de l'opció socialista. Mestres en la popularització d'estereotips adequats a les frustracions del "*català emprenyat*" i als reflexos de l'antipolítica es posaren a l'obra; continuen fent en el mateix. Tot això, evidentment, tenia i té un sol objectiu: dividir i afeblir una eventual força hegemònica; crear consens al voltant de poders establerts.

Té raó Pasqual Maragall quan ens recorda que en el nostre país el domini (no sols polític) de la dreta ha estat la regla i que el govern de l'esquerra ha estat una excepció escadussera i limitada, sotmesa a molt durs embats. Ara que es parla tant de "*guerres asimètriques*" convé tenir sempre present que en el combat polític i social aquesta asimetria és permanent, i que avui és més forta que mai. No és caure en la crítica fàcil a la "democràcia formal" l'assenyalar amb el dit aquestes asimetries ostensibles en les nostres democràcies, que cal

combatre en condicions difícils, amb multituds atomitzades i sotmeses a processos d'homogeneïtzació ideològica mitjançant l'omnipresència quotidiana i la difusió capil·lar de la petita pantalla. La "*llibertat del diner*" ha crescut en el món de la globalització accelerada i del "*colonialisme narratiu*" dels neoliberals i neoconservadors. Amb ella la ideologia del culte a la riquesa amb els seus corol·laris: l'individualisme, una concepció darwinista de la vida social, el refugi en identitarismes excloents i la seva manipulació, la violència...

És per això que el missatge alternatiu del Blaugrana és, en aquest sentit, més actual avui que aleshores: la societat no ha de pertànyer al diner, al poder, a les armes, als privilegis. Ha de pertànyer a tots els ciutadans i ciutadanes en igualtat de drets, deures i oportunitats. Són ells i elles, iguals en dignitat, en importància, en reconeixement, els protagonistes que han de decidir en democràcia: l'interès dels més rics no es confon amb el del poble.

En una època en la que ens cal lluitar permanentment per democratitzar la democràcia, contra els intents d'homologar una "*democràcia de mercat*" en unes poques mans poderoses, aquests elements d'identificació i de referència son essencials per a orientar-nos i per a donar sentit a la nostra acció i a la nostra identitat.

3. És important també, sobretot pensant en el present i el futur, veure també el projecte constituent del Blaugrana (i la seva evolució futura, perquè era en aquells moments, cal recordar-ho, un projecte encara no completat) des de la perspectiva de la unitat civil del poble de Catalunya.

La història contemporània de les esquerres catalanes ha mostrat, com fenomen de llarga durada, una rivalitat intermitent entre el socialisme i l'esquerra nacionalista: hem estat aliats en diverses ocasions i podem ser-ho en el futur; però també diferents i rivals, en les nostres maneres de fer política i en la profunditat i finalitat dels respectius projectes. Al llarg d'aquesta confrontació per l'hegemonia en el camp de l'esquerra, es podria parlar, amb diversos exemples, d'una regla que ha tendit sempre a mantenir-se : cada vegada que el socialisme s'ha unit i s'ha obert, assumint una funció nacional amb unes posicions coherents de catalanisme popular, ha guanyat l'hegemonia en el camp

de l'esquerra i ha estat capaç de disputar amb èxit la majoria al nacionalisme instrumental de la dreta. En canvi, cada vegada que s'ha dividit i s'ha tancat (socialment i nacionalment), ha cedit terreny al nacionalisme en l'àmbit de l'esquerra i en el de la política general del país.

Per a nosaltres, aquest fet és important no sols (o no prioritàriament) per una legítima voluntat democràtica de bastir una majoria social i política al voltant de les nostres propostes i idees, sinó també per un fet, transcendental pel país i el seu futur, i també pels propis treballadors i la seva necessària unitat: el socialisme (en el seu sentit ampli, sindical, social, polític, cultural) ha estat molt més obert i actiu, i ha obtingut molt millors resultats en el procés d'unitat civil del poble de Catalunya que l'esquerra nacionalista, per no parlar del nacionalisme instrumental de la dreta. Això és vàlid, des del nostre punt de vista, almenys des dels anys trenta, amb l'esquema de relacions, conflictives i sinèrgiques a la vegada, entre ERC i la CNT, fins els moments presents.

I es vàlid sobretot pel que fa a la dreta i el seu nacionalisme instrumental, a la que, en el fons, la realitat o l'amenaça del "*lerrouxisme*" ha beneficiat sempre, en la mesura que dividia l'esquerra, en posava una part al seu servei, i permetia a la dreta erigir-se en la representació genuïna del país. En els anys del pujolisme, la dreta nacionalista usà permanentment d'aquestes pràctiques d'apropiació indeguda de Catalunya. Ho segueix fent. Els hi direm que nosaltres no hem expedit falses patents de catalanitat, no hem dividit, no hem insultat. Nosaltres hem unit. I ho seguirem fent.

Deixeu-me acabar dient que, des d'aquesta perspectiva, la candidatura actual de Montilla a la Presidència de la Generalitat, i també els atacs que sofreix, prenen una plena significació. "*Som i serem un sol poble*" va ser l'afirmació essencial que els nostres sindicats popularitzaren fa anys i que el país ha fet seva. Avui, només que fos per fer la prova del nou d'aquella afirmació fundacional, ja valdria la pena votar pel nostre candidat!

Hi ha, naturalment, moltes més raons i no m'hi estendré, perquè encara que les eleccions són pròximes, aquest no és un acte electoral. Deixeu-me'n dir només un parell.

En primer lloc, que en aquest candidat i en les llistes socialistes hi ha la continuïtat del projecte i de l'identitat dels socialistes i de les socialistes de Catalunya. que volem reafirmar avui, en aquesta ocasió.

En segon lloc, si mirem la situació de Catalunya i les qüestions que té al davant, hi ha quatre aspectes que son especialment importants: 1) la cohesió social, l'immigració i la unitat civil; 2) els serveis públics (especialment l'educació i la sanitat) i les polítiques socials (vivenda, especialment); 3) la resposta als canvis tecno-socials i els reptes d'excel·lència, d'infraestructures modernes i de formació que plantegen l'economia global i del coneixement; 4) la política territorial, paisatgística i mediambiental.

No crec que l'esquerra nacionalista, temptada avui per la fugida endavant, tingui aquestes qüestions com prioritàries. El temps ho dirà. Allò que és clar és que ara necessitem un govern ordenat, de feina intensa, de feina ben feta, que sàpiga aprofitar les eines d'autogovern que el nou Estatut ha ampliat significativament.

I per descomptat sé que un govern de restauració de la dreta nacionalista, amb el retorn d'una minoria privilegiada i poderosa al govern, no sols no significaria cap pas endavant en aquestes qüestions, sinó que implicaria retrocessos en alguns casos potser irreversibles (penso en l'escola pública, en el necessari combat contra l'especulació de la vivenda, en el paisatge del país, en la situació dels barris que acullen l'immigració).

És per això que, si volem una resposta intel·ligent i efectiva a les qüestions essencials que el país té avui al davant, necessitem una majoria socialista i una Generalitat presidida per Montilla.

**Intervenció de Raimon Obiols en l'acte del 30è aniversari del Mítig de la Llibertat 14 de setembre de 2006*